

Mayr-Melnhof Kartongesellschaft mbH
mot
Europeiska gemenskapernas kommission

”Konkurrens — Artikel 85.1 i EG-fördraget — Begreppet avtal — Informationsutbyte — Åläggande — Böter — Fastställande av belopp — Motivering — Förmildrande omständigheter — Rätten till försvar — Samarbete under det administrativa förfarandet — Likabehandlingsprincipen”

Förstainstansrättens dom (tredje avdelningen i utökad sammansättning) av den
14 maj 1998 II - 1759

Sammanfattning av domen

1. *Institutionernas rättsakter — Motivering — Skyldighet — Omfattning*
(EG-fördraget, artikel 190)
2. *Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Avtal mellan företag — Begrepp — Samförstånd beträffande marknadsbeteendet*
(EG-fördraget, artikel 85.1)
3. *Konkurrens — Konkurrensbegränsande samverkan — Deltagande i möten mellan företag med konkurrensbegränsande syfte — Omständighet som i frånvaro av ett avståndstagande från fattade beslut gör det möjligt att anse att ett företag deltagit i den påföljande överenskommelsen*
(EG-fördraget, artikel 85.1)

4. *Konkurrens — Administrativt förfarande — Upphörande av överträdelserna — Förpliktelser som åläggs företagen — Proportionalitet — Kriterier*
(Rådets förordning nr 17, artikel 3.1)
5. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsernas allvarliga karaktär — Försvårande omständigheter — Döljande av överenskommelsen — Bevis som följer av att det saknas anteckningar avseende mötena mellan de företag som deltog i överenskommelsen*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15)
6. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsernas allvarliga karaktär och varaktighet — Bedömningskriterier — Möjlighet att höja bötesnivån för att förstärka böternas avskräckande verkan*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2)
7. *Institutionernas rättsakter — Motivering — Skyldighet — Omfattning — Beslut om att ålägga ett flertal företag böter för en överträdelse av konkurrensreglerna*
(EG-fördraget, artikel 190; rådets förordning nr 17, artikel 15)
8. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Företagets förhållningssätt under det administrativa förfarandet — Rättsstridiga reduktioner av de företags böter vilka inte uttryckligen medgett kommissionens påståenden i sak — Omöjligt för ett företag att åberopa likabehandlingsprincipen som grund för att tillerkännas en rättsstridig reduktion*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15)
9. *Gemenskapsrätt — Principer — Grundläggande rättigheter — Iakttagande säkerställt av gemenskapsdomstolarna — Beaktande av den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna*
(Fördraget om Europeiska unionen, artikel F.2)
10. *Konkurrens — Administrativt förfarande — Iakttagande av rätten till försvar — Upplysning till ett företag om att det kan få sina böter reducerade, utan att omfattningen av reduktionen preciseras, om det medgett kommissionens påståenden i sak — Tillåtet*
11. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Överträdelsernas allvarliga karaktär — Förmildrande omständigheter — Skyldighet för kommissionen att följa sin tidigare beslutspraxis — Föreligger inte*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15)
12. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Kriterier — Företagets tidigare beteende*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2)

13. *Konkurrens — Gemenskapsrättsliga regler — Överträdelse — Uppsåttligt genomförande — Begrepp*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15)
14. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Beaktad omsättning — Referensmarknad — Likabehandling*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2)
15. *Konkurrens — Böter — Belopp — Fastställande — Beaktad omsättning — Omsättningen för ett företag som förvärvats av det utpekade företaget under referensåret — Inbegrips om båda företagen har gjort sig skyldiga till överträdelsen men endast det förvärvande företaget bär ansvaret*
(Rådets förordning nr 17, artikel 15.2)

1. Skyldigheten att motivera ett individuellt beslut har till syfte att göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundat eller om det eventuellt är behäftat med ett sådant fel att det är möjligt att ifrågasätta dess giltighet, med det tillägget att omfattningen av denna skyldighet beror på rättsaktens art och det sammanhang i vilket den har antagits.
2. Avtal föreligger i den mening som avses i artikel 85.1 i fördraget så snart de aktuella företagen har gett uttryck för sin gemensamma vilja att agera på marknaden på ett bestämt sätt. Under dessa omständigheter är det irrelevant huruvida de aktuella företagen anser sig vara tvungna — juridiskt, faktiskt eller moraliskt — att agera på avtalat sätt.

Kommissionen är enligt artikel 190 i fördraget skyldig att ange de faktiska och rättsliga omständigheter som utgör den rättsliga grunden för beslutet samt de överväganden som fått kommissionen att fatta sitt beslut. Däremot behöver inte kommissionen behandla samtliga sak- och rättsfrågor som har åberopats under det administrativa förfarandet.

De företag som har gett uttryck för sin gemensamma vilja att genomföra enhetliga och samtidigt prishöjningar, kontrollera utbudet genom driftstopp och att bibehålla sina marknadsandelar på konstanta nivåer, med möjlighet till vissa ändringar, har deltagit i ett avtal.

3. Den omständigheten att ett företag inte rättar sig efter resultaten av möten som haft ett uppenbart konkurrensbegrän-

sande syfte, i vilka det har deltagit, innebär inte att företagets ansvar på grund av att det har deltagit i överenskommelsen bortfaller, så länge det inte offentligt tagit avstånd från dessa mötenas innehåll. Även om det antas att ett sådant företags agerande på marknaden inte överensstämde med det överenskomna agerandet, påverkar inte detta på något sätt företagets ansvar för överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget.

4. Tillämpningen av artikel 3.1 i förordning nr 17 kan föranleda ett förbud mot att fortsätta med vissa verksamheter och förfaranden eller att upprätthålla förhållanden, om dessa har konstaterats vara rättsstridiga, men även mot att i framtiden ägna sig åt ett liknande agerande. Eftersom den bestämmelsen dessutom skall tillämpas med beaktande av den konstaterade överträdelsen av konkurrensreglerna, har kommissionen befogenhet att fastställa omfattningen av de berörda företagens förpliktelser i syfte att få nämnda överträdelse att upphöra. Sådana förpliktelser för företagen får emellertid inte överskrida gränserna för vad som är ändamålsenligt och nödvändigt för att uppnå det eftersträfvade målet, närmare bestämt att företagen åter skall agera i enlighet med de regler som har överträtts.

Villkoren för tillämpning av artikel 3.1 i förordning nr 17 uppfylls inte av ett förbud som avser att hindra ett utbyte av rent statistiska uppgifter som inte utgör information om ett enskilt företag eller som kan härledas till ett visst företag, såvida det inte framgår av beslutet att kommissionen ansåg att utbytet var en

överträdelse i sig av artikel 85.1 i fördraget, och då enbart den omständigheten att ett system för utbyte av statistiska uppgifter kan användas i konkurrensbegränsande syfte inte medför att det strider mot den bestämmelsen, eftersom det under sådana omständigheter först är nödvändigt att fastställa att det faktiskt har haft en konkurrensbegränsande verkan.

5. Den omständigheten att företag som deltog i en prissamverkan organiserade tillkännagivandet av de samordnade prishöjningarna och att de uppmanades att inte föra anteckningar vid mötena om denna fråga bevisar att de var medvetna om att deras agerande var olagligt och att de vidtog åtgärder för att dölja denna samverkan. Kommissionen kan anse sådana åtgärder som försvårande omständigheter vid sin bedömning av hur allvarlig överträdelsen var.

I det avseendet kan bristen på officiella protokoll och den nästan totala avsaknaden av interna anteckningar avseende dessa möten, med hänsyn till antalet möten, deras varaktighet och de ifrågasättande diskussionernas natur, utgöra ett tillräckligt bevis för att deltagarna hade uppmanats att inte föra anteckningar.

6. Böter för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler fastställs utifrån hur allvarlig och långvarig överträdelsen

är. I det avseendet skall frågan om hur allvarlig överträdelsen är avgöras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande.

7. Omfattningen av skyldigheten att motivera ett beslut om att ålägga ett flertal företag böter för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler, skall fastställas mot bakgrund av att bedömningen av hur allvarliga överträdelserna är skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande.

Kommissionen kan vid sin bedömning av den allmänna bötesnivån beakta att uppenbara överträdelser av gemenskapens konkurrensregler fortfarande är förhållandevis vanligt förekommande och således har kommissionen rätt att höja bötesnivån när den anser att det är nödvändigt att förstärka böternas avskräckande verkan. Följaktligen kan den omständigheten att kommissionen tidigare har tillämpat en viss bötesnivå för vissa typer av överträdelser inte medföra att kommissionen inte skulle kunna höja denna nivå inom de gränser som föreskrivits i förordning nr 17, om detta visar sig nödvändigt för att gemenskapens konkurrenspolitik skall kunna säkerställas.

Kommissionen förfogar vid fastställandet av varje bötesbelopp över ett utrymme för skönsmässig bedömning, och den kan av denna anledning inte anses skyldig att tillämpa en exakt matematisk formel.

Slutligen skall motiveringen av ett beslut ingå i själva beslutet och hänsyn kan inte tas till kommissionens efterföljande förklaringar annat än i särskilda fall.

Kommissionen kan vidare vid fastställandet av den allmänna bötesnivån bland annat beakta att överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget pågick under lång tid och var av uppenbar beskaffenhet samt begicks trots att kommissionens tidigare beslutspraxis borde ha utgjort ett varnande exempel.

När kommissionen i ett beslut konstaterar att konkurrensreglerna har överträtts och ålägger de företag som har deltagit i överträdelsen böter skall kommissionen, om den systematiskt har beaktat vissa grundläggande omständigheter för att fastställa bötesbeloppen, ange dessa omständigheter i själva beslutet så att

mottagarna av detta skall kunna kontrollera om bötesnivån är välgrundad och bedöma om det eventuellt förekommit diskriminering.

nens påståenden i detta meddelande, inte svarar eller endast förklarar att det inte tar ställning till kommissionens påståenden om de faktiska omständigheterna. Genom ett sådant förhållningsätt under det administrativa förfarandet bidrar företaget inte till att underlätta kommissionens uppgift.

8. Vid fastställandet av böterna för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler är det endast befogat att reducera böterna om det berörda företaget till följd av samarbete under administrativa förfarandet har agerat på ett sådant sätt att kommissionen lättare har kunnat fastställa överträdelsen och i förekommande fall få den att upphöra.

Ett företag som uttryckligen uppger att det inte bestrider de faktiska omständigheter på vilka kommissionen stöder sina anmärkningar kan i det avseendet anses bidra till att underlätta kommissionens uppgift att fastställa och beivra överträdelser av gemenskapens konkurrensregler. Kommissionen kan i sina beslut om överträdelse av dessa regler betrakta ett sådant agerande som ett medgivande av de faktiska omständigheterna och således som bevis för att de faktiska omständigheterna är riktiga. Således kan böterna reduceras till följd av ett sådant agerande.

Mot bakgrund av att en reduktion av böterna endast kan anses tillåten i den utsträckning som de berörda företagen uttryckligen har uppgett att de inte bestrider dessa påståenden, kan ett företag som inte har förhållit sig på detta sätt inte göra anspråk på en reduktion av böterna till följd av samarbete under det administrativa förfarandet, för, även om det antas att kommissionen tillämpade ett rättsstridigt kriterium när den reducerade böterna för de företag som inte hade lämnat en uttrycklig förklaring, skall likabehandlingsprincipen tillämpas mot bakgrund av rättssäkerhetsprincipen, enligt vilken ingen till sin egen förmån kan åberopa en rättsstridig åtgärd som gynnat någon annan.

Situationen är dock en annan om ett företag i sitt svar på meddelandet om anmärkning i huvudsak bestrider kommissio-

9. Gemenskapsdomstolarna är inte behöriga att bedöma huruvida en undersökning enligt konkurrensrätten är förenlig med bestämmelserna i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, eftersom dessa bestämmelser inte i sig utgör en del av gemenskapsrätten.

De grundläggande rättigheterna utgör emellertid en integrerad del av de allmänna rättsprinciper vilkas iakttagande gemenskapsdomstolarna skall säkerställa. I detta hänseende har domstolen tagit intryck av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner samt den vägledning som ges i de internationella avtal som rör skyddet för de mänskliga rättigheterna och som medlemsstaterna har varit med om att utarbeta eller anslutit sig till. I detta avseende är den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna av särskild betydelse.

fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande.

Följaktligen innebär inte enbart det faktum att kommissionen i sin tidigare beslutspraxis har ansett vissa omständigheter utgöra förmildrande omständigheter vid fastställandet av bötesbeloppets storlek att kommissionen är skyldig att göra samma bedömning i ett senare beslut.

10. Kommissionen kan inte anses ha utövat påtryckningar på ett företag som är föremål för en konkurrensrättslig undersökning bara genom att under det administrativa förfarandet upplysa företaget om att det kan få sina böter reducerade, dock utan att precisera omfattningen av denna reduktion, om företaget i huvudsak medger kommissionens påståenden eller alla påståenden om de faktiska omständigheterna. Genom detta handlingssätt har kommissionen inte åsidosatt rätten till försvar, vilken är en grundläggande princip i gemenskapens rättsordning.
11. Bedömningen av hur allvarlig överträdelserna är skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har
12. Vid fastställandet av böterna för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler kan det anses som en försvårande omständighet för ett företag om kommissionen redan vid ett tidigare tillfälle har konstaterat att företaget har överträtt konkurrensreglerna och, i förekommande fall, ålagt det straff. Däremot är det normala att det inte föreligger tidigare överträdelser och kommissionen kan därför inte beakta det förhållandet som en förmildrande omständighet.
13. En överträdelse av gemenskapens konkurrensregler kan anses uppsätlig utan att företaget behöver ha varit medvetet om att det överträdde förbudet i artikel 85 i fördraget. Det är tillräckligt att företaget inte har kunnat vara okunnigt om att det påtalade uppträdandet hade

till syfte eller resultat att begränsa konkurrensen inom den gemensamma marknaden.

14. Enligt likabehandlingsprincipen skall kommissionen vid fastställandet av de individuella böter som skall åläggas ett flertal företag för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler använda de berörda företagens omsättning på samma referensmarknad.
15. När två företag deltar i en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler och ett av företagen förvärvar det andra under det referensår som används för att beräkna omsättningen i syfte att fastställa böterna, innebär det att kommissionen kan anse det företaget ansvarigt för det förvärvade företags beteende under perioden såväl före som efter förvärvet. Kommissionen har därmed rätt att inkludera det förvärvade företags omsättning under referensåret vid beräkningen av det förvärvande företags omsättning.